

VECKOBLADET

Nr 28 webbform

081003

Öppet brev 2 – till Anders Neergaard

Hej Anders

I veckobladet 2004:16 hade du en artikel där du klagade över den svenska vänsterns uppgivenhet när det gäller ekonomiska frågor. Sedan dess har du suttit i Vänsterpartiets styrelse och om ni där har haft häftiga diskussioner om alternativa ekonomiformer så är det i varje fall ingenting som nått mina öron. Jag har läst Vänsterpartiets ekonomiska plattform från mars 2008. Den är – tycker jag – både språkligt och innehållsmässigt sämre än en tidigare plattform som du var med om att författa. När det gäller ekonomisk ojämlikhet framgår det att vänsterpartiet anser att bättre utbildning bidrar till att öka jämlikheten och att partiet vill ha ökad progressivitet i inkomstbeskattningen. Någon insikt om betydelsen av ekonomisk jämlikhet för att en marknadsekonomi skall fungera optimalt och att ojämlikhet inverkar menligt på bland annat folkhälsa, kriminalitet, tillit till människor och myndigheter, står inte att finna i denna plattform. Programmet om hållbar utveckling daterat 2006 är bättre formulerat men av texten framgår att den skrivits på 90-talet och inte ändrats sedan dess. Inte ett ord finns om klimathotet. Vattenbristen i världen är ett annat krisområde. I programmet sägs, när det gäller vatten, bara att partiet oroar sig för att salttillförseln till Östersjön äventyras av en planerad bro över Öresund. Uppdatering är väl önskvärd? Jag försöker starta en debatt om alternativa ekonomiformer i Veckobladet. Du är välkommen att vara med.

I det förra numret av Veckobladet började jag presentera min ekonomiska världsbild som bakgrund till mina idéer om en alternativ ekonomi. Här kommer fortsättningen.

Ur finansiell synpunkt tycks Sverige i mycket vara en omvänd spegelbild av USA. Efter bankkrisen i början av nittiotalet har de svenska bankerna varit återhållsamma med att bevilja lån till personer med osäker betalningsförmåga. I Sverige är det de förmögna hushållen som har stora skulder – och i regel inga problem med amorteringar och räntor – i USA är det de fattigaste som är mest skuldtungda. Det genomsnittliga sparandet i hushållen ligger på plus i Sverige, i USA ligger det på minus. För företag tycks det gälla att det ur ägarsynpunkt är optimalt med skulder som motsvarar 50 procent av bolagskapitalet. Det lånade kapitalet ger en hävstångseffekt som är fördelaktig i goda tider men riskabel vid lågkonjunktur. I svenska företag är låneandelarna i genomsnitt mycket lägre än 50 procent enligt en rapport jag läst tidigare i år, men av uppgifter i DN de senaste dagarna framgår att åtskilliga svenska företag, även en del av de stora, har låneandelar på 80-90 procent och Swedish Match till och med 100 procent. Om amerikanska företag har jag inga uppgifter i det avseendet men med tanke på riskvilligheten i amerikanskt näringsliv kan man anta att det rör sig om höga siffror. Den svenska staten har stora tillgångar och därför ingen statsskuld netto. Den amerikanska staten har förhållandevis obetydliga realiserbara tillgångar men en statsskuld som börjar närma sig landets BNP i storlek. De svenska bankerna tycks inte ha påverkats av de amerikanska subprimelånen på ett oroväckande sätt. Swedbanks engagemang i de baltiska staterna tycks vara det största bekymret.

I sin bok om biosfärens utveckling och klimathotet ”Det är vår bestämda uppfattning....” går

Andreas Malm till angrepp mot den vetenskapliga världens reduktionism och gradualism. Han introducerar begreppet ”nodlinje” – den kritiska nivå där ett komplicerat system plötsligt kollaberar. Malm talar framför allt om nodlinjer i klimat- och miljösammanhang men i en ledarartikel i NY Times 10.01 nämns ett arbete som tyder på att nodlinjeeffekter kan uppstå även i finansvärlden när hävstångseffekter får verka maximalt. Ekonomen John Geanakoplos vid Yale universitetet har gjort en modell som tycks visa att instabiliteten i finansmarknaden inte ökar gradvis utan plötsligt när ett kritiskt tröskelvärde överskrids. En misslyckad transaktion av en enda investerare kan enligt denna modell utlösa en ekonomisk härdsmläta.

Trots att Sverige fortfarande är ett förhållandevis jämlikt land räcker vår inhemska efterfrågan inte till för produktionskapaciteten. Den ekonomiska tillväxten är därför beroende av exportöverskott som vi också haft under en följd av år. Vår känslighet för minskade exportmöjligheter i en kommande lågkonjunktur förstärks av att så stor del av vår BNP - omkring hälften - utgörs av exportprodukter. Den optimism som präglar våra dagstidningars bedömningar av krisens påverkan på de svenska finansinstituten tycks vara berättigad men vi lär inte komma undan effekterna av den globala finanskrisen. Om det sedan blir en ”vanlig” konjunktur nedgång eller en djup och långvarig depression återstår att se.

Erik Kågström

I kommande nummer:

Tillväxt och klimat. USA:s vägval – pest eller kolera.
En annan ekonomi är möjlig – demokratisk kapitalism.

Ingen aning om att det fanns fisk i dammarna

Demokratisk Vänster har skrivit till ordföranden i VA Syds skägarnämnd i Lund angående tömningen av reningsdammarna vid Källby reningsverk och de negativa konsekvenser för fiskar, fåglar m m som detta fick. DV krävde en redovisning av vad som hänt och vad som gjorts för att det som inträffat inte skulle upprepas i framtiden.

Ingen personal fredag eftermiddag

Något av ett svar – från tjänstemannasidan - fick ägarnämnderna i Lund och Malmö vid ett gemensamt seminarium i förra veckan. Svaret gick ut på att det vid Källbyverket fanns en gammal informell organisation där det var oklart vem som ansvarade för vad. Samtidigt finns en ny formell organisation (VA Syd) som så att säga lades ovanpå den gamla organisationen. VA Syd hade ingen aning om att det fanns så mycket fisk i dammarna – damm nr 1 hade tömts tidigare och där var det inte så många fiskar. Att inte fler fiskar kunde räddas vid tömningen nu berodde på att det var sent på fredag eftermiddag och det var inte läge att kalla in mer personal till verket. Detta var vad som sades om det som inträffat.

Kommer det att kunna hända igen?

Har man då vidtagit åtgärder för att detta inte ska upprepas framöver? Nej, egentligen inte, om jag tolkade VA Syds tjänsteman rätt. Det kommer att dröja cirka 20 år innan dammarna behöver tömmas igen. Och då är det ny personal så man vet aldrig vad som kan hända. Men man ska göra vad man kan för att det inte ska upprepas ...

Åtminstone så var det jag tolkade redovisningen för den ansvarige för avloppsreningen inom VA Syd. Inte mycket till svar, således. Och framför allt inga garantier för framtiden.

Ulf Nyman, Demokratisk Vänster

Avfart Råby

Tilltaget att just i dessa tider, med dels nya klimatlarm (atmosfärens koldioxidhalt ökar snabbare än i klimatpanelens värsta scenario), dels stagnerad handel och hotande depression, föreslå ett nytt stort område med köplador på åkrarna vid Råbygård är så absurt att det egentligen inte behöver kommenteras. Likväl två små påpekanden.

Demokratisk vänster efterlyser i en insändare en reaktion från centern men den har redan kommit. Partiet säger nej till att kommunen ska upprätta plan för ändamålet. I någon mån kan detta vara en markering mot allianspartiet moderaterna som centern tydligen är gramse på, men det finns nog lite miljötänkande kvar hos centern. Lars Bergwall (c) har VB sagt många elaka saker om genom decennierna men det är kanske dags att balansera omdömet en smula. Särskilt som Bergwall kritiserar utbyggnaden i yttersta östern utanför Linero med argumentet att cykelavståndet till stan blir för stort. Vänsterpartierna har ju för sin del godtagit den planen.

Andra påpekandet gäller socialdemokraterna, som ju röstade för den nya motorvägsavfarten vid Råby när kommunfullmäktige beslöt i frågan. Vi minns särskilt försvaret av den från Björn Abelson som annars försöker hålla en hög miljöprofil. Det finns anledning påminna om att avfarten är själva förutsättningen för det nu presenterade förslaget.

Gr

Ingen mer latte, bara Gevalia

Jag kan nu genom en oberoende källa bekräfta uppgifterna i förra veckans VB om krisen på Astra-Zeneca. I de kaffemaskiner som står de anställda till buds kan man få kaffe, kaffe med mjölk etc men alltså inte längre latte. Så långt har krisen gått.



Jag erinrar mig ett parallellfall : Alfa-Laval i Lund i slutet av 70-talet. Företagets profitkurva låg normalt på en jämn och hög nivå, men plötsligt hade det blivit en liten dipp. Direktör Annmo, lokal chef (och även fp-politiker) skrev då ett allvarsmättat brev till oss på kontoret. Nu gällde det nämligen att sätta till alla klutar för att spara. Han ville särskilt framhålla att också till synes mindre kostsamma saker var värda att se upp med, t.ex. förbrukningen av gem. Jag gissar att diskussionerna om förmaningen kostade företaget åtminstone någon månads arbetstid.

Stockholm nu, London nästa?

Men vad Grr missade i sin notis förra veckan var att koncernledningen i Södertälje inte bara hade dragit in latten. Därutöver hade man nu föreskrivet att det är slut med lokala varianter. Den nya koncernpolicyn är att det på alla Astra-Zenecas enheter i landet enbart skulle erbjudas Gevalia (ett kaffemärke som lär vara populärt i Stockholmstrakten). Det kunde varit värre, det medges, det kunde varit Löfbergs Lila, men den nya policyn väckte förstås förstämning i Lund. Motståndet har vaknat hör vi, på vissa avdelningar brygges det nu Zoegakaffe för egna pengar.

Marx var ju tidigt inne på sådant här: kapitalets koncentration och därmed också maktens. Astra-Zenecas huvudkontor ligger ju i London. Är nästa logiska steg att det blir engelskt kaffe som gäller? Eller blir det bara thé?

Ideon 25 år

Ideon har fyllt 25 år och det är bara att gratulera. Vänsterpartiet ville bygga bostäder där och var emot och det är bara att konstatera att det var en dålig prioritering. Ibland tycks man inom vänstern glömma vikten av att utveckla produktivkrafterna. Lund och Skåne behövde förnya

sin industri med verksamheter inom IT, elektronik och biovetenskap. Däremot har jag alltid haft svårt för retoriken kring det hela med det ständiga talet om hur nära kaffegemenskapen är mellan Ideon och universitetet. Jag åt ibland lunch på Ideonrestaurangen men slutade när icke-anställda stängdes ute vissa tider för att inte vålla köer för Ericsson-anställda. Poängen med Ideon är att man där kan ta emot arbetskraften från LTH. Nyutexaminerade ingenjörer behöver inte längre flytta till Mälardalen för att få kvalificerade jobb utan kan bli kvar i Lund, t.ex. medan flickvännen läser färdigt. Jag är övertygad om att det är också LTH-produkterna som står för kunskapsöverföringen mellan akademi och industri. Ideonfolket har inte tid att läsa våra omständliga artiklar och rapporter. Däremot har en nyutexaminerad civilingenjör eller naturvetare moderna forskningsanknutna kunskaper som kan nyttiggöras i företagets utvecklingsarbete. OK, jag har bara anekdotiska belägg för det jag säger, men jag skulle bli förvånad om inte en liten studie av innovationsspridning skulle visa att det är just så.

Allvarligt hot mot universitetet och forskningen

Jag satt i veckan i ett par dagar på ett symposium om forskningspolitik. Det var ett bra initiativ av Kgl. Fysiografiska Sällskapet, normalt en inåtvänd professorsklubb, som hade öppnat upp för alla intresserade. Nu var det mest naturvetare där, vad jag kunde se, väldigt få från humaniora, medicin eller LTH.

Jag fäste mig vid några inslag från de inbjudna talarna. Bo Rothstein är en förnuftig person med mycket att säga, men det han lade särskild vikt vid var statens hot mot sanningssökandet. Såvitt jag förstod av hans exempel var det främst hotet från det statligt påbjudna genusperspektivet. Ja, och så var det problemet att samhällsvetare och humanister inte skrev tillräckligt ofta på engelska så att man kunde mäta dem med ISI:s citeringsanalys. Per Bauhn, professor i humanekologi vid högskolan i Kalmar var också inne på det här med kvinnorna under rubriken "Sanning eller solidaritet?" och lät i övrigt som en ledare i Smålandsposten på 1950-talet. Germund Hesslow i sin tur hade sagt några impopulära sanningar om skillnaden mellan kvinnor och män och hade därefter blivit mobbad av studenter och inte fått tillräckligt stöd från professorskollegorna vid universitetet.

Jag har länge använt mig av en bild från matematiken: tänk på en funktion som är kontinuerlig och snäll nästan överallt, men som på några punkter har en singularitet, ett svart hål, om man får säga så. På samma sätt kan det vara med människor som är kloka och omdömesgilla om det mesta, men som i vissa ärenden och ämnen tappar allt. Det är som om det svartnar för ögonen på dem. Ämnet feminism och genusfrågor tycks för många vara just en sådan singular punkt, inte minst inom akademien.

Nu skulle det vara orättvist att bara nämna dåligheterna. Här var utmärkta föredrag t.ex. av Mats Alvesson, Mats Benner och Håkan Wennerström. Den senare talade över ämnet "Några forskningspolitiska myter", t.ex. det ständiga talet om "de bästa forskarna" som det ska satsas på, gärna då i stora grupper. Men forskning är ingen tävling mellan individer, det är forskningen som kan vara värdefull, och inget är mera missriktat än universitet som ständigt längtar efter Nobelpristagare. Han nämnde inte ordet "excellens", men jag det skulle vara skönt med ett moratorium på just det under några år.

En spännande tanke väcktes av Bengt Olle Bengtsson som ville instifta ett Bengt Lidforsspris i form av en god middag till framstående intellektuella naturvetare. Ordet intellektuell kan ju betyda så mycket – det är ju många som har ett intellektuellt arbete, t.ex. universitetslärare, utan att för den skull vara intellektuella. Med intellektuell menas här någon som använder sina kunskaper och sitt förstånd också utanför sitt eget område, någon som bryr sig om samhällsutvecklingen, som försöker nå en bred allmänhet och som har ett kritiskt perspektiv, också vad gäller vetenskapens roll. Ja, det är ett bra initiativ som är värd all framgång. Priset bör inte delas ut så ofta eller till många säger idégivaren. Nej, men det är nog ingen risk. Tillgången på kandidater är ganska knapp, om man säger så.

Lucifer

Solhällan: det finns alternativ till skövling

Kolonisterna på Solhällan hade i lördags bjudit in representanter för de politiska partierna till informationsmöte om Solhällans framtid. Ska en bilväg – via Fritjofs Väg – dras genom Solhällan för att försörja det nya bostadsområde som planeras öster om kolonierna? Inbjudna var även boende i det intilliggande bostadsområdet Vipelyckan (den s k N-byn).

Representanter för kolonisterna presenterade först Stadsbyggnads-kontorets utredning, utförd av en konsultfirma. Utredningen förespråkar att koloniområdet klyvs av en väg rakt igenom området och ett par kolonilotter slopas till förmån för asfaltstråket. Andra alternativ i utredningen är att vägen dras in i sydvästra hörnet av kolonin, då minst fem lotter måste tas i anspråk. Samt det av konsulterna helt spolade förslaget: en väg dras in från Fritjofs väg parallellt med Dalbyvägen. Kolonisternas krav på kommunen är att andra alternativ utreds. Alternativet tillfartsväg till det nya området norrifrån från Hj Gullbergs väg, från Södra Sandbyvägen eller från Dalbyvägen måste utredas, krävde kolonisterna med emfas.



Borgerlighetens vallöften

Sedan var det de politiskt förtroendevaldas tur. Brinck (m) och Jörgensen (fp) hävdade att andra alternativ var utredda och omöjliga att genomföra. (Kolonisterna har efterfrågat dessa utredningar på Stadsbyggnads-kontoret, men inte fått ut någon som helst dokumentation). En väg in från Fritjofs Väg var det enda alternativet, enligt dessa båda herrar. Brincks vallöfte från 2006 hade tydligen blåst bort i den friska östanvinden: *"Jag kan lova alla kolonister att vi från de borgerliga partierna inte har för avsikt att röra befintliga koloniområden. Här talar jag för den samlade borgerliga gruppen i byggnadsnämnden"*, sa Brinck då (Sydsvenskan 16.5 2006).

Oklar (s) inställning

Miljöpartiets Ebbesson, Vänsterpartiets Olsson och Demokratisk Vänsters Persson var entydigt emot att koloniområdet rördes. Dv var ju för övrigt det parti som vid fullmäktigesammanträde i augusti lade ett yrkande om att fullmäktige skulle besluta att skydda Solhällan från angrepp från schaktmaskinerna. Thunberg (s) uttalanden var lite lösare i kanten, men han tycktes mena att socialdemokraterna verkligen skulle anstränga sig för att skona koloniområdet.

Centern emot stympling av koloniområdet

Lars Bergwall (c) överraskade genom att tämligen klart uttala sig emot en vägdragning genom koloniområdet. Han förespråkade i stället att Fritjofs Väg skulle stängas för genomfartstrafik* så att bilvägen till det nya området kunde dras in några meter från Fritjofs Vägs korsning med Dalbyvägen, dvs i stort sett enligt det av konsultfirman förkastade alternativet. En sådan lösning förutsätter en stängning av Fritjofs Väg, eftersom det annars skulle bli köbildningar och trafikproppar.

Ingen ny tanke

Att stänga Fritjofs Väg för genomfartstrafik är ingen ny tanke. År 1997 lämnade de boende på Vipelyckan in en skrivelse till Tekniska nämnden där man krävde att genomfartstrafiken på Fritjofs Väg skulle stoppas. Den ca 5,35 meter breda (läs: smala) Fritjofs Väg används för genomfartstrafik från såväl Vipesholmsområdet som Östra Torn och Ideon, trots att den biltillvända Södra Sandbyvägen och Dalbyvägen finns att tillgå. Två år senare kom skrivelsen

upp till behandling. Tjänstemännen föreslog att genomfartstrafik på Fritjofs Väg skulle förbjudas endera mellan Hj Gullbergs väg och Dalbyvägen, eller från Thulehemsvägen och fram till Dalbyvägen.

1999: borgarna positiva till genomfartstrafik

På den tiden var, liksom nu, de rödgröna i opposition. De röstade för det förstnämnda alternativet, eftersom det gav möjlighet att rent fysiskt stänga av vägen. De borgerliga tyckte att allt var bra som det var och att genomfartstrafiken skulle kunna fortsätta och gärna också öka. Det var alltså då, det.

Glädjande omsvängning

Det är därför glädjande om nu i varje fall delar av borgerligheten är på väg att tänka om beträffande motortrafiken på Fritjofs Väg. Ett allmänt intryck är att alternativet avstängning av Fritjofs Väg och tillfart parallellt med Dalbyvägen vann stora sympatier bland kolonisterna. Det är ju för övrigt helt i linje med de boendes på Vipelyckan sedan länge uttalade önskemål.

Söndra och härska

Brinck menade att en stängning av Fritjofs Väg skulle stöta på motstånd från övriga boende på Vipelyckan (bilister på Vipelyckan skulle vid en stängning få köra till/från området via Hj Gullbergs väg). Detta försök att söndra och härska genom att spela ut de boende mot varandra lär vara dömt att misslyckas. Skrivelsen från 1997 om en avstängning av Fritjofs Väg fick då massivt stöd av alla boende, oavsett gatuadress. Stödet torde i dag vara ännu större, eftersom andelen barnfamiljer i området ökat betydligt sedan 1997.

Utredningen vilar på lösan sand

Nu återstår att se vad som kommer att hända. Representanter för de boende på Vipelyckan kommer att träffa Stadsbyggnadskontorets planchef fredag den 3 oktober för att få information och protestera mot den ökade motortrafiken. En ny namninsamling med krav på stängning av Fritjofs Väg samt krav på att lämna Solhällans koloniområde intakt är inte utesluten.

En skrivelse, undertecknad av dv, fp och s har lämnats in till Tekniska nämnden, där de tre partierna kräver att trafiken, inklusive – och i synnerhet – genomfartstrafiken på Fritjofs Väg räknas. En räkning har inte gjorts på de senaste 10 åren. Så egentligen vilar kommunens köpta trafikutredning för det tilltänkta bostadsområdet på lösan sand. Och frågan är: ska Brinck och hans vapendragare i kd och fp hålla sitt vallöfte och skydda kolonierna?

Ulf Nymark

* Av de uppskattningsvis ca 4000 motorfordon som per dygn trafikerar Fritjofs Väg är – också uppskattningsvis – minst 90% genomfartstrafik. I övrigt trafikerar gatan endast av de knappt 50 hushållen som finns i området och kolonisterna på Solhällan.

Dialog med Erik Kågström

USA, dårarnas paradis: ”Konsumtion utan produktion, import utan export, tillväxt på kredit”

Den kris vi nu upplever är högst väntad. Den befinner sig varken i sin begynnelse eller i närheten av sitt slut, tyvärr. Många har förutsett den sedan lång tid.

Joseph Steglitz förutsåg krisen. Steingart, som jag för andra gången citerar i rubriken ovan och vars siffror jag presenterade för fjorton dagar sedan, har förutsett och beskrivit den i årtal. Jag passar på att citera ytterligare ett stycke ur ”Välståndskriget”:

”Vad hindrar investerarna från att behandla dollarn på samma sätt som aktierna i den så kallade nya ekonomin?... När trenden börjar peka nedåt kommer kreditröntorna att höjas stegvis för att hejda värdeförlusten. Inom några dagar slår dollarkrisen över från valutornas värld till den verkliga världen med fabriker, affärer och hushållskassor... De första massavskedandena beklagas... När fastighetsbubblan spricker blir flodvågen av importvaror förvandlad till en rännil vilket försätter exportländerna i svårigheter.”

Läsaren känner igen det som sker just nu. Exakt.

Immanuel Wallerstein analyserade krisen i ett längre, geopolitiskt perspektiv i sin bok ”The American Decline” 2003 och sammanfattade där iakttagelser som han beskrivit i artikelform under många år.

Redan Marx

Erik Kågströms teser om kapitalismens sätt att fungera stämmer. De iaktogs redan av Marx. Kapitalismen kräver efterfrågan, konsumism. Konkurrensen leder till monopol. Koncentration av rikedomar undergräver köpkraften. Produktionen minskar. Följden blir arbetslöshet. Kapitalismen förutsätter ständig tillväxt. Den är följaktligen oförenlig med en ekologiskt hållbar utveckling på en jord med begränsade resurser.

Många har försökt formulera utopier om den perfekta ekonomin. Ofta har resultatet blivit förfärligt. Stalin, Mao, Pol Pot. Ibland har det blivit märkliga tankefoster utan förankring i någon verklighet. Marx var obarmhertigt mot den sortens modeller.

Så det är inte konstigt att Karin Svensson Smith och hennes kamrater underlåtit att försöka konstruera en.

Kapitalismens världssystem

Immanuel Wallerstein har gått en annan väg. Här kan det bara bli tal om att antyda den. Under 1990-talet presenterade han sin världssystemsteori i form av en ekonomisk historia i tre band om kapitalismen. En av hans utgångspunkter var Andre Gunder Franks teser om hur centrum utsuger periferin. Hans grepp är geopolitiskt. Han visar hur kapitalismens centrum förflyttas från Medelhavet till Nordsjön, från Storbritannien till USA. Nu är det amerikanska århundradet slut. Centrum är på väg att flytta till Asien. Den slutsatsen delar han med många.

Från globalisering till regionalisering

Men en sak skiljer. I framtiden kommer det inte att finnas bara ett centrum. Det kommer att finnas flera.

Globaliseringen hittills har ju fungerat som ett spindelnät där alla trådar gått till USA som med institutioner som Världsbanken, Internationella Valutafonden och dollarn styrt världsekonomin och dess regelsystem.

Tiden för det världssystemet, den sortens globalisering, är förbi. Regionerna tvingas organisera sig politiskt för att tillgodose sina behov och inte minst garantera rimliga levnadsförhållanden för sin befolkning. (Underrubriken i Steingart bok lyder ”Hur makt och rikedom omfördelas i världen”. Samma tanke, även om Steingart långt ifrån delar Wallersteins vision.)

Systemet med ett centrum försvinner. Framtiden innebär flera centra. Inte längre en världsvaluta. Nej, flera!

Och processen är redan igång, sedan länge. Den är inte styrd av ideologier eller av partiers och grupperns politiska vilja utan en följd av regionernas, miljarderna människors, behov och handlande och förhoppningar.

Latinamerika, Nordamerika, Kina, ASEAN...

Vilka är då dessa regioner? Wallerstein har i sin vidareutveckling av Andre Gunder Franks teser om kapitalism och underutveckling i Latinamerika särskilt studerat den kontinenten. Det som nu sker där är just en sådan organisering. Banden till USA klipps, kontakter söks med andra regioner: Kina och Ryssland, länder så stora att de utgör egna regioner. Latinamerika håller på att förvandlas till ett eget centrum, en egen värld, kanske med en egen valuta. Den kommer att i första hand tillgodose den egna befolkningens behov.

Naturligtvis finns Nordamerika kvar som en region, en stark region i tävlan med andra men inte världens centrum. Den omfattar kanske USA och Kanada, medan Mexiko bör räknas till Latinamerika. Se artikeln om Sydamerikas seger på annan plats.

Jag har redan nämnt Ryssland och Kina, stater som i sig själva utgör regioner. Därtill kommer också Indien, naturligtvis. Återigen, Steingart ser samma sak, fast snarast ur ett skräckperspektiv. Den kontinent som drabbats hårdast är förstås Afrika som efter slavjakt, kolonisering, krig mellan supermakterna genom ombud och neoliberala krav alltjämt ter sig kaotisk. Men kanske AU utgör ett embryo för en ny verklighet och kontakterna med Kina ger ett alternativ till väst.

Europa

Men den viktigaste regionen just nu, den som kommit längst i sin politiska och regionala organisering är förstås EU. Intressant eftersom nationalstaterna har ett så fast politiskt grepp i Europa, att nationalismen är så stark, men att den regionala organiseringen trots detta lyckats. Intressant eftersom USA-globaliseringens trojanska hästar (Storbritannien, östeuropeiska stater, populistiska partier) gör vad de kan för att sätta käppar i EU-hjulen. Det kommer att resas motstånd mot det nya världssystemet.

De politiska ledarna i Latinamerika utgår från EU. Som vi såg i förra numret av vb kopierar UNASUR i många avseenden EU. Latinamerikas frihet har redan ökat genom möjligheten att använda euro i stället för dollar i ekonomin. Dessutom ökar de ekonomiska kopplingarna till Indien, Kina och Ryssland.

Andra regioner kan utvecklas i fjärran östern där ASEAN-staterna utgör en utgångspunkt. Wallerstein ser också Mellanöstern som en tänkbar region. Kriget i Irak och Afghanistan måste ses i detta perspektiv.

Utvecklingen av det nya världssystemet kommer inte att ske utan problem. Det gamla systemets försvarare kan gå mycket långt.

Olika politiska och ekonomiska system

Organisationen av ekonomin i de olika regionerna kommer att utgå från de lokala förutsättningarna. Relationerna mellan regionerna kommer förstås ibland bli konfliktfyllda.

Men Wallerstein välkomnar den nya organiseringen som ett stadium på vägen från den tid då globaliseringen innebar att en enda region behärskade hela världen till ett verkligt världssamhälle, ett stadium som måste passeras för att ett rättvist världssamhälle ska skapas.

Vid stora historiska skred är det viktigt att vi arbetar i den riktning verkligheten utvisar. För oss europeer handlar det om utvecklingen av EU i världen, ett EU som redan är världsledande beträffande miljöpolitiken. För oss svenskar gäller det att förvalta vår stat och vår miljö. Ända ner i kommunalpolitiken och överallt där människor verkar gäller det att tänka ur helt nya perspektiv.

Gunnar Stensson

Immanuel Maurice Wallerstein



Född 28 september 1930 i New York, är en amerikansk sociolog. Han avlade 1959 sin doktorexamen på Columbia University där han studerade under C. Wright Mills och vid Oxford 1955-1956. Under 1950-talet påbörjade han sin karriär genom att studera Afrika och har sedan dess varit en kritiker av obalansen i världsekonomin. Immanuel Wallerstein är professor i sociologi vid Yale University, och har varit ordförande för International Sociological Association (1994-1998). Han har skrivit en rad böcker, bl.a. tre-bandsverket

"The modern world system". På svenska finns sedan tidigare "Liberalismens död", Vertigo förlag 2001.

Från Wikipedia

Anledning till att VB uppmärksammar IW på detta sätt beror på nedanstående mail från Gunnar Stensson apropå hans bidrag denna vecka.

"Hej! Jag ville presentera Wallerstein för Erik m fl. De andra två texterna är sedda ur W;s perspektiv som länge fascinerat mig. "

Sydamerikas seger över USA

Den seger för Sydamerika som jag skrev om i förra vb bestod ju i att resolutionen för ”fullständigt och allomfattande stöd för Evo Morales konstitutionella regering” och ”fördömandet av varje tänkbar statskupp” enhälligt antogs.

Det var de tolv staterna i UNASUR som kallats till ett blixtmöte i Santiago de Chile av president Michelle Bachelet.

Resolutionens vikt understryks av att den undertecknades också av Marcelo Uribe, den proamerikanske presidenten i Colombia.

Resolutionen har sedan fått stöd av länderna i Riogruppen, som omfattar 22 länder i hela Latinamerika och det karibiska området, inklusive Mexiko.

Bolivia har utvisat USA:s ambassadör Philip Goldberg för ”konspirationer mot demokratin”.

Vad handlade konflikten om?

Exporten av gas till Brasilien och Argentina är Bolivias viktigaste inkomstkälla. Kontrollen över gasexporten låg i händerna på den rika vita befolkningen i östra Bolivia. Priset var löjligt lågt.

Morales omförhandlade priset. Han införde en skatt så att en del av inkomsten skulle gå till regeringen som fördelade den så att den kom de fattiga till del. Detta gynnade i första hand indianbefolkningen.

Morales förändrade också jordfördelningen. En sjättedels procent av befolkningen ägde två tredjedelar av markytan. Morales sätter nu en gräns för hur mycket mark en person kan äga och genomför alltså en landreform.

De bolivianska högerpolitikernas strategi var att kräva mer självstyre för regionala regeringar samtidigt som de hotade att bryta sig ut ur landet.

De krävde en folkomröstning om Morales fortsatta maktinnehav. Han accepterade men med tillägget att också guvernörerna skulle sätta sin ställning i fråga. Morales fick stöd från 68 procent av befolkningen i Bolivia. Två av högerns guvernörer förlorade i sina provinser. Morales utnämnde ersättare.

Högern försökte då blockera gasexporten. Morales anhängare demonstrerade mot blockaden. Guvernören i Pando-provinsen Leopoldo Fenandez dödade 30 demonstranter i provinshuvudstaden El Porvenir. Morales arresterade honom och utsåg en efterträdare.

Ryssland efter USA. Ny seger i Ecuador

USA lägger nu ner sina biståndsprojekt i Bolivia. Ryssland har erbjudit sig att ersätta förlusterna. USA håller på att bli mer och mer irrelevant i Latinamerika.

Under veckan fick vi ännu ett tecken på USA:s minskande inflytande i Latinamerika, påpekar Wallerstein i en artikel den 1 oktober. Samma strategi som tillämpats i Bolivia har använts också i Ecuador. USA provocerade fram ett referendum om konstitutionen. Men USA gick på pumpen och folkomröstningen ledde till en storslagen seger för Equadors president Rafael Correa.

Gunnar Stensson

USA har inga verkliga kort att spela *Summering av USA:s situation efter Georgien-krisen*

Ur en artikel av Immanuel Wallerstein 15 sep 2008

I Irak är premiärminister al-Maliki en mycket tuff förhandlare när det gäller fortsatt närvaro av amerikanska trupper. Det är möjligt att de nuvarande avtalen helt enkelt upphör den 31 december.

I Afghanistan är president Karzai så desperat över de amerikanska bombningarna att han krävt en ”omprövning av de amerikanska truppernas och Natotruppernas närvaro i landet.” Den aktuella anledningen var bombningen av civila i Azizabad.

I Pakistan protesterade den pakistanska arméns ledare general Ashfaq Kajani mot att USA-trupper förföljde talibaner på Pakistans territorium och förklarade att hans trupper skulle försvara Pakistans suveränitet ”till varje pris”.

När USA nu inträder i den nya värld som framträtt efter det kalla kriget ignoreras det i Georgien och befinner sig under attack från sina närmaste allierade i Irak, Afghanistan och Pakistan. Det är en värld där USA måste spela enligt nya regler.

Jag kallar detta Akt 1 därför att det bekräftar att en ny geopolitisk arena har framträtt, skriver Wallerstein.

Gunnar Stensson

Mer om ESF-demonstrationen

När jag läste vänsterpartiets information inför ESF arrangemanget i Malmö kändes det som att det här var nog inget för mig. Ord som gerilla och kamp mot, gör mig bara så trött. Men så kommer man till jobbet och hör arbetskamraterna diskutera veckans TV såpor och det nya kylskåpet som kan producera isbitar till drinken och man morsknar till. Efter att ha läst Sydsvenskan bestämde jag mig för att åka till Malmö och gå med i demonstrationen i alla fall.

Jag och frun, förlåt frun och jag, sökte oss mot Rosengård. Fantastiskt mycket poliser det

plötsligt fanns. Strax efter Möllevångstorget förstod vi att tåget närmade sig. En stackars bilist hade fått motorn att koka och poliserna uppmanade honom att omedelbart flytta bilen. Så kom tåget, och det var mäktigt. Efter den inledande fackliga avdelningen kom något grönt, och sedan mycket grönt. Inte vet jag vad det var men det var inga centerpartister. På ett bilflak spelades musik. När de spelade Pink Floyd Another brick in the wall så det rungade mellan husen kunde jag bara inte hålla mig och så var vi med i tåget. Demonstrationen, eller vad det nu var, gungade fram, dansade fram. Det var som ett segertåg.



Solen sken över deltagarna och de som tittade på. För mig har musiken alltid betytt mycket. Diskjockyn på bilflaket hade hittat det bästa. London burning, Street fighting man osv. Ja det var en mäktig upplevelse som fick en att tänka tillbaka på Båstad och Barsbeäck. I de stora manifestationerna finns en kraft som är medryckande. Det kan vara negativt men idag var det upplyftande. Det kändes bra att se alla de unga som tror på en annan och en bättre värld. De har säkert inte de åsikter jag idag har men vad då. Det viktiga är ju att de vågar stå upp för en förändring och inte accepterar, Tänk om de inte fanns någon tro bland de unga. Herre Gud vad vi mådde bra av detta Malmö.

Så var det måndag igen. Cyklade till jobbet, satte mig, startade upp datorn och

Lars-Anders Jönsson